

**«Каспий» тауар биржасы»
Акционерлік қоғамы**

«Каспий» тауар биржасы» АҚ
Директорлар кеңесінің
26.08.2022ж.
Хаттамасымен бекітілген

**Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі
ҮЛГІЛІК СТАНДАРТТАР**

2022 ж.

	«Каспий» тауар биржасы» АҚ Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі үлгілік стандарттар	
	1-нұсқа	Парағы 2 / 5

1. Жалпы талаптар

1.1. Осы «Каспий» тауар биржасы» АҚ (бұдан әрі – Биржа) брокерлер мен дилерлерге арналған сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі үлгілік стандарттар (бұдан әрі – Үлгілік стандарттар) Қазақстан Республикасының «Тауар биржалары туралы» Заңының 21-бабының 2-тармағын, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің м.а. 2015 жылғы 30 наурыздағы № 280 бұйрығымен бекітілген Биржалық сауда ережелерінің 131-тармағы 10) тармақшасын және Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының ережелерін ескере отырып әзірленді

1.2. Бұл үлгілік стандарттар Биржадағы сыбайлас жемқорлықпен күресудің негізгі қағидаттарын, сондай-ақ сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және оған қарсы тұру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың салдарын азайту және жоюдың басқару және ұйымдастыру негіздерін белгілейді.

1.3. Үлгілік стандарттар негізінде брокерлер мен дилерлер (бұдан әрі – Биржа мүшелері) сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі өздерінің стандарттарын бекітеді және сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарының жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайларды барынша азайтуға бағытталған тиісті шараларды қабылдайды.

2. Түсінігі мен қағидаттары, мақсаттары мен міндеттері

2.1. Сыбайлас жемқорлық – жауапты лауазым атқаратын адамдардың өз қызметтік (лауазымдық) өкілеттіктерін және онымен байланысты мүмкіндіктерін жеке өзі үшін немесе делдалдар арқылы өзге тұлғаларға мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу не иелену мақсатында заңсыз пайдалануы, сондай-ақ аталған адамдарды игіліктер мен артықшылықтар беру арқылы сатып алуы болып табылады.

2.2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мынадай қағидаттарға негізделеді:

- 1) заңдылық;
- 2) жариялылық және айқындық;
- 3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды жүйелі және кешенді түрде қолдану;
- 4) сыбайлас жемқорлықтың алдын алу шараларын басым қолдану.

2.2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың мақсаты – қоғамда, Биржа қызметінде және Биржа мүшелері арасында сыбайлас жемқорлықты жою.

- 1) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мақсатына қол жеткізу үшін келесі міндеттерді шешу арқылы қол жеткізіледі:
- 2) Биржа мүшелері арасында сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік ахуалын қалыптастыру;

	«Каспий» тауар биржасы» АҚ Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі үлгілік стандарттар	
	1-нұсқа	Парағы 3 / 5

- 3) сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарын жасауға ықпал ететін жағдайлар мен себептерді анықтау және олардың салдарын жою;
- 4) құқықтық сауаттылықты арттыру және сыбайлас жемқорлық көріністеріне нөлдік төзімділікті қалыптастыру;
- 5) Биржа мүшелері арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті дамыту.

2.3. Типтік стандарттарды қолдану және орындау:

- стандарттар Биржаның қызметінде, оның функцияларын жүзеге асыруда, сондай-ақ Биржа мен оның мүшелерінің құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыруда қолданылады;
- стандарттарды орындау Биржа мүшелері үшін міндетті;
- стандарттарды қолдану және орындау үшін әрбір Биржа мүшесі жеке жауапкершілікті өз мойнына алады.

3. Биржа мүшелерінің мінез-құлық ережелері

3.1. Биржамен өзара қатынастар бойынша міндеттер:

3.1.1. Биржа мүшесі (бұдан әрі – Биржа мүшесі деп брокер немесе дилердің кез келген қызметкерін, оның ішінде жетекшілер, трейдерлер және т.б. айтылады) қызметтік шешімдердің бейтарап қабылдануына әсер етуі мүмкін, белгіленген өзара қатынастар тәртібін бұзатын заңсыз өтініштермен Биржа лауазымды тұлғаларына жүгінбеуі керек;

3.1.2. Биржа мүшесі Биржа лауазымды тұлғаларының қатысуымен кез келген сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтың жасалуын болдырмауға міндетті;

3.1.3. Биржа мүшесі Биржаның іскерлік беделін құрметтеуге, Биржаның құқықтары мен заңды мүдделеріне қайшы немесе зиян келтіретін қызметке араласудан аулақ болуға, Биржаның беделі мен іскерлік имиджін нұқсан келтіретін әрекеттерді болдырмауға міндетті;

3.1.4. Биржа мүшесі Биржамен жасалған биржалық сауда ұйымдастыру қызметтері туралы келісім-шарт талаптарын қатаң сақтауға міндетті, оның шарттарын бұзуға жол бермеуі тиіс.

3.2. Биржа мүшелерімен өзара қатынастар бойынша міндеттер:

3.2.1. Биржа мүшесі кез келген сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтың өз қатысуымен немесе Биржаның басқа мүшелерге қатысты жасалуын болдырмауға міндетті.

3.2.3. Биржа мүшесі өзінен және басқа Биржа мүшелерінен құқықтық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы жоғары мәдениетті сақтауды қолдайды және талап етеді.

3.3. Клиенттерге қатысты міндеттер:

	«Каспий» тауар биржасы» АҚ Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі үлгілік стандарттар	
	1-нұсқа	Парағы 4 / 5

3.3.1. Биржа мүшесі өз клиенттерінің қатысуымен кез келген сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтың жасалуын болдырмауға міндетті;

3.3.2. Биржа мүшесі өз қызметтік өкілеттіктерін жүзеге асыру барысында клиенттерінен немесе басқа тұлғалардан Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы бойынша сыбайлас жемқорлық құрамдас бөлігі болып табылатын мүліктік пайда, қызмет немесе басқа артықшылықтарды қабылдамауы тиіс;

3.3.3. Биржа мүшесі мүдделер қақтығысына жол бермеуге тиіс, оның туындаған жағдайда Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және жалпы қабылданған нормаларға сәйкес оны жою үшін шаралар қабылдауы қажет;

3.3.4. Биржа мүшесі клиенттермен және басқа тұлғалармен өзара әрекеттесу барысында ресми таратылуға жатпайтын қызметтік және басқа ақпаратты мүліктік және/немесе мүліктік емес пайда алу мақсатында пайдалануға құқығы жоқ;

3.3.5. Биржа мүшесі клиентпен жасалған брокерлік қызмет көрсету келісімінің шарттарын қатаң сақтауға міндетті, соның ішінде оны сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылық жасауға мәжбүрлеуге немесе қандай да бір себеп беруге болмайды;

3.3.6. Биржа мүшесіне клиенттермен және/немесе олардың өкілдерімен, сондай-ақ клиенттермен байланысты үшінші тұлғалармен өзара әрекеттесу кезінде мыналар тыйым салынады:

- 1) Биржалық мәміле жасау кезінде клиенттердің нарықтық мінез-құлқына тікелей немесе жанама қысым көрсету;
- 2) Биржалық саудада баға ұсыныстарын қасақана жоғарылату немесе төмендету мақсатында орындалмайтын келісімшарттарға (ұсыныстарды беру, кері қайтару) бару;
- 3) Бірнеше клиент арасында тауар бағаларына әсер ететін бағаларды белгілеу немесе сақтау мәселелері бойынша келісімшарттар жасау немесе келіссөздер жүргізу;
- 4) Бір клиентке артықшылық беру, нәтижесінде басқа клиентке мүліктік немесе басқа зиян келтіру;
- 5) Басқа брокерлер мен/немесе дилерлермен байланыстылықты пайдаланып, бәсекелестікке кері әсер ететін биржалық саудаға қатысу.

	«Каспий» тауар биржасы» АҚ Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі үлгілік стандарттар	
	Редакция 1	Парағы 5 / 5

3.4. Сыртқы тұлғаларға қатысты міндеттер:

3.4.1. Биржа мүшесі ашық болуға, оның қызметі түсінікті және басқа мүдделі тұлғалар үшін айқын болуға тиіс;

3.4.2. Биржа мүшесі жалпы қабылданған нормалар мен мінез-құлық ережелеріне сүйенуге, жаңа клиенттерді сыбайлас жемқорлық әрекеттерге тартпауы, жаңа клиенттерді тарту, оларға құқықтары мен міндеттерін түсіндіру, биржалық сауда процестері, белгіленген тарифтер және биржалық саудаға қатысты басқа мәселелер туралы ақпарат жеткізу міндетін орындауға тиіс;

3.4.3. Мемлекеттік органдармен өзара әрекеттесу кезінде Биржа мүшесі сыбайлас жемқорлық көріністерінің фактілерін болдырмауы тиіс.

3.5. Биржа мүшесінің міндеттері:

3.5.1. Биржа мүшесі сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою бойынша тұрақты шаралар қабылдайды;

3.5.2. Қажет болған жағдайда Биржа мүшесі сыбайлас жемқорлыққа қатысты өз мәдениетін көтеру үшін Биржа немесе басқа уәкілетті ұйымдар өткізетін тиісті тренингтер мен семинарларға қатысады.

4. Жауапкершілік:

4.1. Биржа мүшелері сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылық жасағаны үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қылмыстық, әкімшілік, азаматтық-құқықтық, тәртіптік және шарттық жауапкершілікке тартылады;

4.2. Егер Биржа мүшелері осы стандарттардың талаптарын бұзғаны анықталса, «Каспий» тауар биржасы брокерлік және дилерлік аккредиттеуді тоқтату туралы шешім қабылдауға құқылы.